

The author identified the following areas of Ukrainian education: intellectual, national, patriotic, social, economic, religious, moral, economic and practical, hygienic and physical, family. Patriotic education of students is a process of impact on the individual. The purpose of education is the formation of a highly cultured and educated person. The perspective is to review current approaches to the nature and content of training of future teachers of physical culture to the patriotic education of Ukrainian youth.

Key words: *patriotic education, civil competence, dignity, traditions of national physical culture, history, national consciousness, patriotism.*

УДК:378.1:377.112.4:378.146:377.131.14.

Л. С. Павлюченко

Інститут педагогіки НАПН України

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

У статті розглянуто особливості дослідження, що пов'язані з організацією експериментальної перевірки педагогічних умов діяльності. Висвітлено підготовку майбутніх учителів інформатики до здійснення контрольної-оцінювальної діяльності учителя, формування професійних умінь і системного підходу. Також запропоновано та розглянуто методичну систему структурних компонентів, що передбачають цілеспрямоване й поетапне формування професійної готовності майбутніх учителів інформатики до оцінювання навчальних досягнень учнів. Проаналізовано методичку фахової підготовки майбутнього учителя інформатики до контрольної-оцінювальної діяльності, яка реалізується на базі змісту психолого-педагогічних дисциплін, навчальних дисциплін та фахових методик.

Ключові слова: *підготовка вчителя інформатики, формування готовності, контрольної-оцінювальної діяльності.*

Постановка проблеми. Педагогічна теорія та практика різнобічно вивчає зміст системи педагогічної освіти, перелік спеціальностей в умовах формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів інформатики, структуру освітньо-професійних та освітньо-наукових програм підготовки студентів у вишах. Етапи теоретико-експериментального пошуку засвідчили, що формування готовності майбутнього вчителя до контрольної-оцінювальної діяльності є результатом цілеспрямованої підготовки в процесі навчання у вищому навчальному закладі.

Аналіз актуальних досліджень. Водночас слід визнати, що системність у професійній підготовці вчителя, яку науковці розглядають як зв'язок між змістом, засобами й формами навчання, а також між теоретичною і практичною діяльністю студентів на всіх етапах навчання, обґрунтовано в дослідженнях О. А. Абдулліної, В. П. Андрущенко, В. П. Безпалька, В. І. Бондаря, О. Г. Мороза, С. І. Подмазіна, В. О. Сластьоніна, І. М. Шапошнікової та ін.

Мета статті – організація експериментальної перевірки контрольної-оцінювальної діяльності з використання засобів і прийомів пізнавальної діяльності майбутніх учителів інформатики.

Дослідження полягає у вирішенні таких завдань:

1. Добір та оптимізація змісту методички формування готовності

майбутніх учителів інформатики.

2. Оцінювання впливу запропонованої методичної системи постановки і проведення експериментальної перевірки на якість знань та формування професійних умінь студентів.

3. Оцінювання ефективності запропонованої методичної системи сформованості компетентностей майбутніх учителів інформатики для здійснення контрольної-оцінювальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з постановленої мети і завдань педагогічний експеримент проводився у три етапи, кожен із яких характеризувався певними цілями й завданнями, відповідними формами й методами організації навчального процесу.

На першому етапі дослідження – *теоретичному* – здійснювався теоретичний аналіз педагогічної, психологічної, методичної літератури з проблеми дослідження, визначалися загальні теоретичні та методологічні основи дослідження, розроблялася загальна концепція і визначалися засоби дослідження, здійснювалась організація експериментальної роботи.

✓ На другому етапі – *експериментальному* – реалізовувалося теоретичне й практичне розроблення педагогічного експерименту, здійснювався комплексний добір методик, проводилась експериментальна робота щодо апробації розробленої методичної системи формування готовності майбутніх учителів інформатики до проведення контрольної-оцінювальної діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

✓ Систематизувалися та аналізувалися здобуті результати із застосуванням системного підходу до розв'язування проблеми дослідження на основі педагогічних спостережень, бесідами з викладачами, учителями та студентами, анкетуванням викладачів та студентів, засобами тестового контролю проводився аналіз змісту методики контрольної-оцінювальної діяльності в кількох педагогічних університетах [1; 4]. З метою підвищення рівня готовності студентів до оцінювання навчальних досягнень учнів розроблено методичну систему відповідної підготовки та обґрунтовано доцільність її використання в процесі підготовки засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

На третьому етапі – *підсумковому* – здійснювався аналіз матеріалів експериментальної роботи за темою дослідження, проводилась порівняльна перевірка констатувального та фронтального експерименту, узагальнювалися результати вивчення динаміки готовності майбутніх учителів інформатики до здійснення контрольної-оцінювальної діяльності учителя засобами тестового контролю, формулювалися загальні висновки дослідження.

Відповідно до поставленого завдання розроблено методичну систему формування готовності до контрольної-оцінювальної діяльності майбутнього учителя інформатики, що передбачає цілеспрямоване й поетапне формування професійної готовності майбутніх учителів інформатики до

контрольно-оцінювальної діяльності, і включає такі структурні компоненти: мотиваційний, теоретико-інформаційний та практично-процесуальний.

Орієнтаційно-мотиваційний компонент системи передбачає створення умов для усвідомлення майбутніми учителями інформатики потреб у підготовці до діагностики, формування професійного ставлення до учнів, усвідомлення необхідності й значущості цієї діяльності, накопичення досвіду з організації та проведення контрольно-оцінювальної діяльності учителем, на основі спостереження за проведенням оцінювання викладачами. Це відбувається протягом усього навчання у вищому навчальному закладі при вивченні циклів прикладних та фундаментальних дисциплін, де студенти мають можливість спостерігати за контрольно-оцінювальною діяльністю викладачів.

Значна увага приділяється вивченню дисциплін «Педагогіка» та «Психологія», до змісту якої включені питання, пов'язані з формуванням мотиваційного компоненту професійної готовності майбутніх учителів інформатики до педагогічного оцінювання.

Теоретико-інформаційний компонент призначений для набуття майбутніми учителями інформатики теоретичних знань психолого-педагогічних основ оцінювання навчальних досягнень учнів.

Під час вивчення дисциплін «Педагогіка» і «Психологія» студенти отримують знання щодо структури процесу оцінювання, об'єктів, мети, результатів, функцій, видів, форм, методів, критеріїв проведення педагогічного контролю, вимог до оцінювання.

Практично-процесуальний компонент системи включає педагогічне забезпечення процесу оволодіння майбутніми вчителями інформатики вміннями та навичками щодо організації процесу контрольно-оцінювальної діяльності; використання та створення програмних контролюючих засобів: підготовки тестових завдань, формуванню тесту та результатів його виконання, аналіз результатів всього процесу, вибір засобів корекції при здійсненні діагностики [2; 3].

Взаємодію основних компонентів у методичній системі формування готовності до контрольно-оцінювальної діяльності майбутнього вчителя інформатики представлено такими складовими:

- ✓ організаційно-педагогічні умови (загально-педагогічна підготовка);
- ✓ навчально-виховні умови (мета, завдання, лекції, семінари лабораторні та практичні заняття);
- ✓ методи і засоби педагогічного оцінювання знань студентів з інформатики;
- ✓ забезпечення підтримки контролю й оцінювання знань студентів інформаційно-комунікаційних технологій;
- ✓ комплексне використання традиційних та інформаційно-

комунікаційних технологій у проведенні педагогічного оцінювання;

✓ проведення вхідного, поточного, підсумкового контролю у вигляді тестів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

На етапі навчальних задач методичної системи формуються контрольні вміння, складання стандартних тестів у межах аудиторної та позааудиторної роботи. Етап навчальних дій є більш трудомістким за часом, тому, відповідно, більш насиченим проміжними діагностичними контрольними діями, зокрема дистанційним, поточним, підсумковим контролем і самоконтролем за різними видами навчальної діяльності.

Це реалізується протягом проходження педагогічних практик та при вивченні базових дисциплін, зокрема: «Методика викладання інформатики», «Шкільний курс інформатики та методика викладання», «Комп'ютерно орієнтовані системи навчання інформатики та математики», «Комп'ютерне моделювання», «Комп'ютерно орієнтовані системи навчання», «Комп'ютерні мережі та інтернет», «Логічні основи інформатики», «Комп'ютерні технології в тестуванні» та ін.

Під час вивчення таких базових дисциплін, як: «Методика викладання інформатики», «Комп'ютерні технології в тестуванні» було забезпечено усвідомлення студентами специфіки загальнодидактичних та конкретнометодичних цілей навчального предмету з інформатики, основам педагогічного оцінювання навчального предмету та його місця в багатокomпонентній структурі вивчення інформатики, особливостей критеріїв оцінювання з навчальних дисциплін усіх освітніх галузей, основних параметрів навчально-пізнавальної діяльності, зумовленої характером дидактичних цілей, віковими та індивідуально-психологічними можливостями учнів.

Таким чином, результати аналізу формульованого експерименту передували аналізу чинних навчальних планів підготовки майбутніх учителів інформатики за напрямом 0403 «Системні науки та кібернетика». У діючих навчально-методичних планах і програмах відсутня інтеграція й систематизація оцінювальних знань і вмінь майбутніх учителів інформатики як передумова формування готовності майбутнього вчителя до контрольної-оцінювальної діяльності.

Це зумовило необхідність розроблення методичної системи формування готовності до контрольної-оцінювальної діяльності майбутнього вчителя інформатики, мета якої – забезпечити цілісність системи підготовки майбутнього вчителя інформатики до контролю й оцінювання.

Мета та завдання передбачають:

✓ формування компетентностей майбутніх педагогічних працівників з питань педагогічного оцінювання;

✓ ознайомлення з методиками створення та використання тестового інструментарію для педагогічного оцінювання якості освіти;

✓ ознайомлення з сучасними національними дослідженнями

майбутніх учителів інформатики.

Для досягнення мети виконувалися такі завдання:

✓ ознайомити студентів з основними поняттями та категоріями педагогічної діагностики й тестування;

✓ сформувати вміння розробляти й аналізувати педагогічні тести різних видів зі свого навчального предмету та використовувати їх у навчальному процесі;

✓ сформувати вміння проводити контроль і оцінювання з використанням тестових технологій;

✓ сформувати у студентів знання про: оцінювання і шкалювання результатів, організаційно-технологічне забезпечення тестування, структуру тестових завдань;

✓ особливості підготовки учнів до виконання тестових завдань, їх перевірку, аналіз та оцінювання.

Особливості розробленої методичної системи полягають у використанні в процесі формування професійної готовності до проведення контрольної-оцінювальної діяльності вчителем, усіх засобів інформаційно-комунікаційних технологій (програмно-методичні комплекси, аудіо- та відеозаписи педагогічних ситуацій контролю знань учнів з інформатики, комп'ютер із навушниками та мікрофоном, навчальні платформи для дистанційного навчання, тестуючі програмні засоби тощо), які дозволяють: поглибити мотивацію, посилити цілеспрямованість та підвищити інтерес до навчальної діяльності, розширити можливості подання навчальних відомостей, установити необхідний зворотній зв'язок у процесі навчання.

Експериментальна робота з формування готовності студентів до контрольної-оцінювальної діяльності здійснювалася на засадах та загальних принципах організації навчально-виховного процесу у вищій школі, зокрема:

1) системність професійної підготовки виявлялася в єдності та взаємодії всіх структурних компонентів розробленої експериментальної роботи;

2) пріоритетність процесу формування готовності до професійної діяльності майбутнього вчителя інформатики зумовила варіативність змісту підготовки та організацію зворотнього зв'язку взаємодії викладача і студентів на засадах співробітництва і творчості;

3) оптимізація процесу професійної підготовки здійснювалася з метою забезпечення відповідних умов для досягнення кожним студентом необхідного рівня готовності до здійснення діагностики.

В експериментальній побудові методичної системи формування готовності майбутнього вчителя інформатики до оцінювання навчальних досягнень учнів були враховані такі дидактичні умови:

✓ діагностика початкового рівня готовності студентів до оцінювання

з метою індивідуалізації та особистісної зорієнтованості процесу навчання;

- ✓ забезпечення усвідомлення студентами об'єктивної та суб'єктивної значущості оцінювання в професійній діяльності;
- ✓ цілеспрямоване формування позитивно-діяльнісного ставлення студентів до здійснення педагогічного оцінювання навчальних досягнень учнів;
- ✓ вибір педагогічно доцільних активних методів, форм і засобів підготовки майбутнього вчителя інформатики до оцінювання;
- ✓ структурування змісту психолого-педагогічних і спеціальних дисциплін із метою забезпечення єдності та взаємовідповідності загальнопедагогічної, конкретнометодичної та узагальнено-методичної підготовки майбутніх учителів інформатики;
- ✓ забезпечення поетапності оволодіння оцінювальною діяльністю та формування комплексного вміння проводити контрольню-оцінювальну діяльність засобами тестового контролю [2; 3].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Зміст усіх навчальних дисциплін опосередковує взаємодію викладача і студентів у процесі професійної підготовки. Кожний компонент методичної системи формування готовності майбутнього вчителя інформатики до оцінювання навчальних досягнень учнів функціонує в тісному взаємозв'язку з усіма іншими компонентами. Тому методична система формування готовності майбутнього вчителя інформатики до контрольню-оцінювальної діяльності реалізувалася на базі змісту психолого-педагогічних дисциплін, навчальних дисциплін, фахових методик та педагогічної практики студентів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з використанням, поетапності формування готовності майбутніх учителів інформатики до діагностики, що має забезпечуватися послідовним оволодінням змістом контрольню-оцінювальної діяльності майбутніми вчителями, поглибленням, конкретизацією та узагальненням знань і вмінь на основі викладу матеріалу навчальних дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузьмина Н. В. Методы системного педагогического исследования : учебное пособие / Н. В. Кузьмина. – Л. : ЛГУ, 1980. – 172 с.
2. Навчально-методичний посібник для викладачів щодо організації дистанційної форми навчання з перепідготовки та підвищення кваліфікації / за ред. Ісаєнка В. М., Кашина Г. С., Ніколаєв К. Д., Павлюченко Л. С. – К. : Видавництво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. – 100 с.
3. Сергієнко В. П. Комп'ютерні технології в тестуванні : навчальний посібник / С.П. Сергієнко, Л. С. Павлюченко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – 209 с.
4. Скрипченко О. В. Вікова і педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. - К. : Каравелла, 2009. - 400 с.

РЕЗЮМЕ

Павлюченко Л. С. Организация экспериментальной проверки педагогических условий контрольно-оценочной деятельности учителя.

В статье рассмотрены особенности исследования, связанные с организацией экспериментальной проверки педагогических условий деятельности. Освещена подготовка будущих учителей информатики к осуществлению контрольно-оценочной деятельности, формированию профессиональных умений и компетентностного подхода. Рассмотрена методическая система структурных компонентов, который предусматривает целенаправленное и поэтапное формирование профессиональной готовности будущих учителей информатики к оцениванию учебных достижений школьников. Проанализирована методика профессиональной подготовки будущего учителя информатики к осуществлению контрольно-оценочной деятельности учителем, которая реализовалась на базе содержания психолого-педагогических дисциплин, учебных дисциплин и профессиональных методик.

Ключевые слова: подготовка учителя информатики, формирование готовности, контрольно-оценочная деятельность.

SUMMARY

Pavlyuchenko L. Organization of experimental verification of pedagogical conditions of control and assessment activity of the teacher.

The article describes the features of the study which associated with the organization of the experimental verification of pedagogical conditions of activity. Computer science training of future teachers to the implementation of control and evaluation activities of professional skills and competencies is characterized. The methodological system of structural components that provide targeted and gradual formation of professional readiness of the future teachers of computer science to the evaluation of educational achievements of a schoolchild is considered. The methodology of training of future teachers of computer science was analyzed. It was implemented on the basis of the content of the psychological and pedagogical disciplines, educational disciplines, and professional practices. It is highlighted that the content of all academic disciplines mediates the interaction of the teacher and students in the process of training and conditions of optimization of the educational process.

The features of the developed methodological system is using in the process of formation of professional readiness to undertake monitoring and evaluation activities by the teacher, all the means of information and communication technologies (program-methodological complexes, audio and video recordings of pedagogical situations testing students' knowledge in Informatics, computer with headphones and a microphone, a training platform for distance learning, testing software, etc.) which make it possible to deepen the motivation to focus and enhance interest in learning activities, to expand the possibilities of teaching information, to establish the necessary feedback in the learning process.

Each component of the methodological system of formation of readiness of future teachers of computer science for the assessment of educational achievements of students has been functioning in close interrelation with all the other components. So methodological system of formation of readiness of future teachers of computer science for the control and assessment activity is realized on the basis of the content of psychological and pedagogical disciplines, academic disciplines, professional practices and pedagogical practice of students.

The prospects of further researches are connected with the use, the sequencing of formation of readiness of future teachers of computer science to diagnosis was provided by the sequential mastery of content control and assessment activities of the future teachers, recess, concretization and generalization of knowledge and skills on the basis of presentation of academic disciplines.

Key words: *teacher training, formation of readiness, control and assessment activities.*